

Pod skleněným zvonem

**SYLVIA
PLATHOVÁ**

přeložil Tomáš Hrách

edice angloamerických autorů
ARGO

Pod skleněným zvonem
Sylvia Plathová

Pod skleněným zvonem

**SYLVIA
PLATHOVÁ**

přeložil Tomáš Hrách

Edici angloamerických autorů řídí Petr Onufer

Přeložil Tomáš Hrách
Czech edition © Argo, 2018

THE BELL JAR
Copyright © Sylvia Plath – heirs, 2018
Czech edition © Argo, 2018
Translation © Tomáš Hrách – heirs, 2018
Afterword © Martin Pokorný, 2018
Cover art © Alžběta Josefy, 2018
ISBN 978-80-257-2589-4 (váz.)
ISBN 978-80-257-2664-8 (e-kniha)

Kapitola první

To léto, kdy popravili Rosenbergovy na elektrickém křesle, bylo takové divné a parné; vůbec jsem nevěděla, co pohledávám v New Yorku. Jsem asi hloupá, pokud jde o popravu. Z představy smrti na elektrickém křesle se mi zvedá žaludek a o ničem jiném se v novinách nepsalo – ty obrýlené titulky na mě civěly z každého rohu ulice a z každé zatuchlé tlamy podzemní dráhy páchnoucí po burácích. Nijak se mne to netýkalo, ale pořád jsem musela přemýšlet o tom, jaké by to bylo, nechat si spálit nervy zaživa.

Myslela jsem si, že to musí být ta nejhorší věc na světě.

New York byl sám o sobě dost zlý. Ještě před devátou hodinou ráno se ta falešná, venkovsky vlahá svěžest, kterou město přes noc nasáklo, vypařila jako konec sladkého snu. Rozpálené ulice, na dně svých žulových kaňonů přízračně šedé, se tetelily na slunci, střechy aut syčely a leskly se a do očí a do krku mi pronikal suchý prach jako žhavý popel.

Z rádia a v kanceláři jsem pořád slyšela o Rosenbergových, až jsem je už prostě nedokázala vyhnat z hlavy. Bylo to jako tehdy, když jsem poprvé viděla mrtvolu. Ještě celé týdny potom se mi hlava té mrtvolky – nebo spíš to, co z ní zbylo – vznášela při snídani nad slaninou s vajíčky i nad obličejem Buddyho Willarda, který ostatně mohl za to, že jsem tu mrtvolu viděla; netrvalo dlouho a dostala jsem pocit, že tu mrtvou hlavu s sebou pořád tahám na provázku jako nějaký černý beznosý balónek páchnoucí octem.

Věděla jsem, že to léto se mnou něco není v pořádku, protože jsem nedokázala myslet na nic jiného než na Rosenbergovy a na to, jakou jsem udělala hloupost, že jsem si

nakoupila všechny ty nepohodlné drahé šaty, které mi teď visely ve skříni jako leklé ryby, a jak se všechny ty drobné úspěchy, které jsem na škole s takovou radostí hromadila, vedle hladkých mramorových a skleněných průčelí Madison Avenue rozplývaly v nic.

Přitom jsem měla prožívat nejkrásnější období svého života.

Přitom mi měly závidět tisíce dalších studentek, jako jsem byla já, které netoužily po ničem jiném než klopýtat ve stejných černých lakových lodičkách číslo sedm, jaké jsem si jednou při polední přestávce koupila u Bloomingdalea dohromady s černým lakovým páskem a černou lakovou kabelkou. A když v časopise, na kterém nás dvanáct pracovalo, vyšla moje fotografie, jak popíjím martini v krátkém živůtku z napodobeniny stříbrného lamé přilepeném k velkému, tučnému mračnu bílého tylu, někde na střeše poseté vikýři ve společnosti několika bezejmenných mladíků s typicky americkými rysy, které pro tu příležitost najali, musel si každý myslet, že si skutečně vyhazuju z kopýtky.

Jen se podívejte, co je v téhle zemi všechno možné, říkali si. Holka si žije devatenáct let v nějakém zapadákově, je tak chudá, že nemá ani na vlastní časopis, a pak dostane stipendium na školu, vyhraje pár cen a nakonec tu kočíruje celý New York, jako by to byl její vlastní auták.

Jenomže já nic nekočírovala, dokonce ani svůj život ne. Jen jsem tak poletovala z hotelu do práce a na večírky a z večírků do hotelu a zpátky do práce jako otupělý trolejbus. Nejspíš jsem z toho měla být celá pryč tak jako ostatní děvčata, ale nějak jsem se nedokázala přimět k žádnému pocitu. Připadala jsem si strašlivě nehybná a prázdná, asi jako oko uragánu, když se tupě pohybuje vpřed, zatímco kolem něj se všechno vaří.

V hotelu nás bydlelo dvanáct.

Všechny jsme vyhrály soutěž jednoho módního časopisu, kam jsme poslaly svoje eseje, povídky, básničky a reklamní

texty; za odměnu nás nechali měsíc pracovat v New Yorku, zaplatili nám výdaje a ještě spoustu dalších věcí, jako lístky na balet, vstupenky na módní přehlídky, učesání ve slavných a drahých salónech, setkání s úspěšnými lidmi v našich vytoužených oborech a rady, co dělat se svým druhem pleti.

Pořád ještě od nich mám tu kosmetickou soupravu, vybavenou pro ženu s hnědýma očima a hnědými vlasy: obdélníček hnědé maskary se štětečkem, kolečko modrého očního stínu, právě tak velké, aby se do něj dala zabořit špička prstu, a tři rtěnky od rudé až po růžovou, to všechno zasazené v pozlacené skřínce se zrcátkem po straně. Také mám bílé umělohmotné pouzdro na sluneční brýle s barevnými mušličkami a flitry a s přišitou zelenou umělohmotnou hvězdici.

Pochopila jsem, že jsme všechny tyhle dárky v jednom kuse dostávaly proto, že si tím zúčastněné firmy dělaly bezplatnou reklamu, ale nedokázala jsem být tak cynická. Měla jsem z těch dárečků, jimiž nás zasypávali, strašnou radost. Potom jsem je dlouho schovávala, ale pak, když už jsem byla zase v pořádku, jsem je vytáhla a mám je pořád doma. Rtěnky občas používám a minulý týden jsem z pouzdra odpárala umělohmotnou hvězdici, aby si děcko mělo s čím hrát.

Takže nás v tom hotelu bydlelo dvanáct, v jednolůžkových pokojích ve stejném křídle a ve stejném patře, jedna za druhou, až mi to připomínalo naši školní kolej. Nebyl to vlastně pořádný hotel – myslím takový, kde spolu muži a ženy bydlí společně na stejném podlaží.

Tenhle hotel – Amazonka – byl určen jenom pro ženy; většinou se jednalo o děvčata v mém věku, s bohatými rodiči, kteří chtěli mít jistotu, že jejich dcerky budou bydlet někde, kde se k nim nedostanou muži, aby je mohli podvádět; všechny chodily do nóbl škol pro sekretářky, jako byl ústav Katy Gibbsové, kde musely na vyučování nosit klobouky a punčochy a rukavičky, nebo z takových škol právě vyšly

a pracovaly jako sekretářky ředitelů a vedoucích oddělení, nebo se jen tak potloukaly po New Yorku a čekaly, až si je vezme nějaký úředník se zajištěným postupem.

Všechna ta děvčata mi připadala strašně znuděná. Viděla jsem je, jak na střeše zívají, lakují si nehty a snaží se uchovat opálení z Bermud, ale jinak se evidentně děsně nudily. S jednou z nich jsem mluvila; nudily ji jachty i létání v letadlech, nudilo ji vánoční lyžování ve Švýcarsku a nudili ji brazilští muži.

Z takových holek se mi dělá zle. Závidím jim tak, že pro to nenacházím slov. Za celých devatenáct let jsem nevytáhla paty z Nové Anglie, až při tomhle výletě do New Yorku. Byla to moje první velká příležitost, ale já tu jenom seděla a nechávala ji protékat mezi prsty jako vodu.

Počítám, že jedním z mých problémů byla Doreen.

Nikdy předtím jsem nepoznala žádné děvče, které by se Doreen podobalo. Doreen přijela z jedné elitní školy na Jihu a měla lesklé bílé vlasy, které jí trčely kolem hlavy jako chomáč bavlny, modré oči jako průhledné achátové kuličky, tvrdé, nablýskané a skoro nezničitelné, a ústa stažená do takového věčného úšklebku. Nebyl to zlý úšklebek, spíš takový pobavený a tajemný, jako by všichni lidé kolem ní byli padlí na hlavu a ona by o nich mohla vyprávět pěkných pár žertovných historek, kdyby na to měla náladu.

Doreen si mě okamžitě vybrala. Díky ní jsem si začala připadat o hodně bystřejší než ostatní a byla s ní opravdu velká legrace. U stolu sedávala vedle mne a při přednáškách slavných osobností, které nás přišly navštívit, mi šeptala do ucha vtipné, sarkastické poznámky.

Vyprávěla mi, že u nich na škole se tak dbalo na módu, že všechny dívky měly kabelky ze stejného materiálu jako šaty, takže pokaždé, když se převlékaly, měly i odpovídající kabelku. Vzbuzovaly ve mně představu skvělé, propracované dekadence, která mě přitahovala jako magnet.

Jediné, kvůli čemu se na mě Doreen kdy zlobila, bylo to, jak jsem se snažila odevzdávat všechnu práci v termínu.

„Proč se s tím tak pachtíš?“ Doreen se mi rozvalovala na posteli v broskvovém hedvábném županu a pilovala si dlouhé nehty zažloutlé od nikotinu, zatímco já jsem klepala na stroji první verzi rozhovoru s úspěšným romanopiscem.

To byla další věc: my ostatní jsme měly naškrobené bavlněné letní noční košile a prošívané domácí šaty, případně froté župany, které se daly vzít i na pláž, ale Doreen nosila tyhle průhledné nylonové a krajkové hadříky a župany v barvě kůže, které se na ni vlivem nějaké statické elektřiny lepily. Vydávala takový zvláštní pach, trochu jako od potu, což mi připomínalo takové ty zoubkované lístky kapradí, které si můžete ulomit a rozemnout mezi prsty, abyste cítili jejich pižmo.

„Víš, že starý Džej Sí je buřt, jestli ten článek dostane zejtra nebo v pondělí.“ Doreen si zapálila cigaretu a vypustila kouř z nosních dírek, až jí zakryl oči jako závoj. „Džej Sí je ošklivá jak noc,“ pokračovala Doreen klidně. „Počítám, že ten její manžel vždycky zhasne světla, než se k ní přiblíží, aby se rovnou nepoblíl.“

Džej Sí byla moje šéfová a já ji měla dost ráda, bez ohledu na to, co o ní říkala Doreen. Nebyla to žádná z těch užvaněných bab s falešnými řasami, ověšených cetkami, co jich je kolem módních časopisů plno. Džej Sí měla něco v hlavě a na jejím obhroublém vzezření tím pádem nezáleželo. Uměla číst v několika jazycích a znala všechny dobré autory z branže.

Pokusila jsem se představit si Džej Sí svlečenou ze svých přísných kancelářských šatů, bez klobouku, ve kterém chodila na pracovní obědy, jak leží v posteli se svým tlustým manželem, ale nedařilo se mi to. Vždycky mi dělalo strašné potíže představovat si lidi, jak jsou spolu v posteli.

Džej Sí mě chtěla něco naučit, vlastně všechny staré dámy, které jsem v životě potkala, mne chtěly něco naučit, ale najednou mě napadlo, že mi vlastně nemají co dát. Přikryla jsem psací stroj víkem a zaklapla ho.

Doreen se usmála. „Chytrá holka.“

Někdo zaklepal na dveře.

„Kdo je to?“ Ani jsem se nenamáhala vstát.

„To jsem já, Betsy. Jdeš na večírek?“

„Asi jo.“ Pořád jsem ještě nešla ke dveřím.

Betsy se mezi nás dostala přímo z Kansasu, měla poskakující blondatý cop a úsměv „Miláčka celé Sigma Chi“. Vzpomínám si, jak nás dvě jednou zavolali do kanceláře jednoho televizního producenta v proužkovaném obleku a s modrým strništěm na bradě, abychom zkusily dát dohromady pár témat pro nějaký program; Betsy tam začala vykládat o samčí a samičí kukuřici v Kansasu. Ta zatracená kukuřice ji tak rozrušila, že i tomu producentovi málem vyhrkly slzy, i když z toho nakonec nic nepoužil, bohužel, říkal.

Později kosmetický poradce Betsy přesvědčil, aby si nechala ostříhat vlasy a dala se vyfotit na obálku; ještě teď se mi tu a tam mihne před očima její obličej, jak se usmívá z takových těch inzerátů „Manželka pana P. Q. nosí zboží od B. H. Wragga“.

Betsy pořád chtěla, abych s ní a s ostatními děvčaty něco podnikala, jako by se mě snažila před něčím zachránit. Na Doreen se nikdy neobracela. Mezi námi jí Doreen přezdívala Kovbojka Pollyanna.

„Pojedeš s námi taxíkem?“ ptala se Betsy přes dveře.

Doreen zavrtěla hlavou.

„To je dobrý, Betsy,“ odpověděla jsem. „Pojedu s Doreen.“

„Dobře.“ Slyšela jsem, jak Betsy odchází.

„Zaskočíme tam, než nás to začne otravovat,“ prohlásila Doreen a típla cigaretu o podstavec mé lampičky u postele, „a pak si vyrazíme do města. Tyhle místní večírky mi připomínají tancovačky ve školní tělocvičně. Proč tam pořád zvou kluky z Yale? Jsou tak pitomí!“

Buddy Willard chodil na Yale, ale teď, když jsem o tom přemýšlela, potíží byla v tom, že byl opravdu hloupý. Jistě,

dařilo se mu prolézat s dobrými známkami, a dokonce si začal s nějakou ohavnou servírkou z hotelu jménem Gladys, ale jinak neměl ani špetku intuice. Doreen intuici měla. Když něco říkala, bylo to, jako by přímo z mých vlastních kostí promlouval nějaký tajný hlas.

Uvízly jsme ve večerní zácpě. Náš taxík stál zaklíněný mezi zadkem Betsyina a předkem vozu s dalšími čtyřmi děvčaty; nic se nehýbalo.

Doreen vypadala senzačně. Měla na sobě bílé krajkové šaty bez ramínek zapnuté na zip a pod nimi přiléhavý korzet, který ji uprostřed stahoval a nahoře a dole rozšiřoval; její pokožka měla pod světlým pudrem bronzový nádech. Voněla jako celá parfumerie.

Já jsem měla přiléhavé černé šantungové šaty za čtyřicet dolarů. Pořídila jsem si je při velkém nákupu, na který jsem vyrazila s částí peněz ze stipendia, jakmile jsem se dozvěděla, že patřím k těm šťastným, co pojedou do New Yorku. Ty šaty byly střižené tak divně, že jsem pod nimi nemohla nosit žádnou podprsenku, ale na tom ani tak moc nezáleželo, protože jsem byla hubená jako kluk a skoro tak plochá, a navíc jsem si za těch horkých letních nocí ráda připadala skoro nahá.

Ve městě mi ovšem vybledlo opálení. Byla jsem žlutá jako Číňanka. Za normálních okolností by mě ty šaty a ta divná barva znervózňovaly, ale s Doreen jsem na všechny starosti zapomínala. Připadala jsem si strašně zběhlá a cynická.

Když k nám zamířil ten chlapík v modré dřevorubecké košili, černých keprových kalhotách a kožených kovbojských botách, který nás už předtím nějakou dobu pozoroval zpod proužkované markýzy jakéhosi baru, nedělala jsem si žádné iluze. Bylo mi dokonale jasné, že půjde po Doreen. Propletl se mezi stojícími auty a vyzývavě se opřel o naše otevřené okénko.

„Můžu se zeptat, co dvě taková pěkná děvčata hledávají sama v taxíku, když je tak nádherný večer?“

Měl široký a zářivý úsměv jako z reklamy na zubní pastu.

„Jedeme na večírek,“ vyhrkla jsem, protože Doreen na jednu jako by oněměla a jen si blazeovaně pohrávala se svou bílou kabelkou.

„To zní jako pěkná nuda,“ usoudil ten chlápek. „Co kdybyste si se mnou zaskočily tamhle do toho baru na něco k pití? Mám tam taky kamarády.“

Pokynul směrem k několika neformálně oblečeným mužům, kteří postávali pod markýzou. Sledovali ho očima, a když jim pohled opětoval, vyprskli smíchy.

Ten smích mě měl varovat. Byl to takový tichý, vševědoucí smích, jenže v tu chvíli se zdálo, že by se mohla zácpa trochu pohnout, a já věděla, že jestli zůstanu sedět na místě, budu během dvou vteřin litovat, že jsem propásla tuhle příležitost vidět z New Yorku i něco jiného, než co pro nás tak pečlivě naplánovali lidé z časopisu.

„Co ty na to, Doreen?“ zeptala jsem se.

„Co ty na to, Doreen?“ opakoval muž s tím svým širokým úsměvem. Vůbec si nevzpomínám, jak vypadal, když se neusmíval. Nejspíš se usmíval pořád. Asi to pro něj bylo úplně přirozené.

„Tak dobře,“ odpověděla mi Doreen. Otevřela jsem dveře, obě jsme vystoupily z taxíku, právě když se začal zase sunout dopředu, a zamířily jsme k baru.

Ozvalo se strašné kvílení brzd, po němž následovalo tupé drcnutí.

„Hej, vy!“ Náš taxikář se vykláněl z okénka s obličejem fialovým vzteky. „Co to sakra vyvádíte?“

Zastavil tak znenadání, že taxi za ním do něj narazilo a čtyři dívky uvnitř se teď namáhavě sbíraly z podlázky.

Muž se zasmál, nechal nás stát na chodníku a uprostřed nesmírného troubení a pokřikování zamířil k vozu a podal řidiči bankovku; pak už jsme jen viděly, jak děvčata z časopisu odjíždějí, jeden taxík za druhým, jako nějaká svatba, na kterou přišly jenom družičky.

„Tak pojď, Frankie,“ vyzval chlapík jednoho ze svých přátel ve skupince u dveří; oddělil se od ní malý, podsaditý mužík a vstoupil do baru s námi.

Byl to přesně ten typ, jaký nemohu vystát. Bez bot měřím sto sedmdesát osm centimetrů; když se ocitnu ve společnosti nějakého malého muže, začnu se hrbít a ohýbat kyčle, jednu nahoru a druhou dolů, abych vypadala menší, a připadám si přitom nemotorně a nepřírozeně jako nějaká zrůda z poutové atrakce.

Chvilí jsem nesmyslně doufala, že se rozdělíme podle velikosti, což by znamenalo, že bych se dostala k tomu mužskému, který nás oslovil jako první a měřil dobrých sto osmdesát čísel, jenže ten se soustředil jenom na Doreen a na mě se už ani nepodíval. Tvářila jsem se, že si Frankieho po svém boku nevšímám, a u stolu jsem se posadila těsně vedle Doreen.

V baru byla taková tma, že jsem kromě Doreen neviděla skoro nic. S těmi bílými vlasy a bílými šaty vypadala jako ulitá ze stříbra. Myslím, že se od ní takhle odrážely zářivky nad barem. Zdálo se mi, že se ve tmě rozplývám jako negativ nějakého člověka, kterého jsem předtím ještě nikdy neviděla.

„Tak co si dáme?“ zeptal se ten muž se širokým úsměvem.

„Asi si dám jeden Old-Fashioned,“ prohodila ke mně Doreen.

Objednat si pití bylo vždycky nad moje síly. Ani jsem nedokázala rozeznat whisky od ginu a nikdy se mi nepodařilo dát si něco, co by mi doopravdy chutnalo. Buddy Willard a ostatní studenti, co jsem je znala, byli obvykle moc chudí na to, aby si mohli dovolit pít tvrdý alkohol, nebo pití úplně zavrhovali. Je zvláštní, kolik univerzitních studentů nepije ani nekouří. Mám pocit, že jsem ani jiné neznala. Buddy Willard se dostal nejdál k tomu, že koupil láhev Dubonnetu, a to jenom proto, aby dokázal, že i student medicíny může být estét.

„Dám si vodku,“ prohlásila jsem.

Muž se na mne pozorně zadíval. „S něčím?“

„Samotnou,“ opáčila jsem. „Vždycky ji piju samotnou.“

Bála jsem se, že bych se mohla ztrapnit, kdybych řekla, že ji chci s ledem, sodovkou, ginem nebo něčím takovým. Jednou jsem viděla reklamu na vodku, kde uprostřed sněhové závěje stála v modrém světle jenom sklenice s vodkou, která se zdála být čistá a průzračná jako voda; myslela jsem si tedy, že pít vodku samotnou musí být v pořádku. Snila jsem o tom, že si jednoho krásného dne objedná něco k pití a zjistím, že to chutná úplně skvěle.

Pak se objevil číšník a muž nám všem objednal. Zdálo se mi, že se v tom městském baru cítí ve svém kovbojském oblečení úplně jako doma, a napadlo mě, jestli to třeba není někdo slavný.

Doreen ani nehlesla, jenom si pohrávala s korkovou podložkou a nakonec si zapálila cigaretu, ale tomu chlapovi to zřejmě nevadilo. Cívil na ni takovým způsobem, jakým lidé v zoologické zahradě civí na bílého papouška ara a čekají, že pronese něco v lidské řeči.

Přinesli nám pití: moje bylo čiré a průzračné, úplně jako v té reklamě.

„Co děláte?“ zeptala jsem se toho chlápka, abych protrhla ticho, které kolem mne na všech stranách rašilo jako hustá tráva v džungli. „Chci říct, co děláte tady v New Yorku?“

Muž pomalu a zdánlivě s nesmírným vypětím sil odtrhl oči od Doreenina ramene. „Jsem diskžokej,“ odpověděl. „Nejspíš jste o mně už slyšela. Jmenuju se Lenny Shepherd.“

„Já vás znám,“ pronesla Doreen najednou.

„To mě těší, zlato,“ opáčil muž a rozesmál se. „To se může hodit. Jsem děsně slavnej.“

Poté se Lenny Shepherd dlouze zadíval na Frankieho.

„A odkud jste vlastně vy?“ zeptal se Frankie, když se s trnutím napřímil. „Jak se jmenujete?“

„Tohle je Doreen.“ Lenny objal rukou Doreeninou nahou paži a stiskl ji.